

Cảnh báo thủ đoạn làm giả tình vi trên thương mại điện tử và cuộc chiến quản trị rủi ro

11:10 10/05/2026

Nền kinh tế số Việt Nam đang trải qua giai đoạn tăng trưởng bùng nổ khi đánh dấu sự chuyển dịch mạnh mẽ từ giao dịch truyền thống sang các mô hình hiện đại. Theo báo cáo e-Conomy SEA, quy mô thị trường thương mại điện tử nước ta đã chạm mốc 36 tỷ USD, trong đó bán lẻ trực tuyến đóng góp tới 22 tỷ USD. Tuy nhiên, đằng sau những con số ấn tượng này là những thách thức về gian lận thương mại với quy mô và mức độ phức tạp chưa từng có.

Nền kinh tế số Việt Nam đang trải qua giai đoạn tăng trưởng bùng nổ khi đánh dấu sự chuyển dịch mạnh mẽ từ giao dịch truyền thống sang các mô hình hiện đại

Giai đoạn 2024-2026 chứng kiến sự tiến hóa đáng lo ngại của các thủ đoạn làm giả. Các đối tượng vi phạm không còn dừng lại ở việc kinh doanh hàng nhái đơn giản mà đã hình thành những đường dây tội phạm công nghệ cao. Chúng tận dụng triệt để trí tuệ nhân tạo, khai thác lỗ hổng bảo mật và các thuật toán ưu

tiền của sàn để trục lợi bất chính, gây thiệt hại nặng nề cho cả doanh nghiệp lẫn người tiêu dùng.

Những con số báo động và sự phân cực thị trường trực tuyến

Bức tranh thương mại điện tử Việt Nam hiện nay ghi nhận sự dịch chuyển thị phần quyết liệt giữa các ông lớn. Shopee vẫn duy trì vị thế dẫn đầu nhưng sự trỗi dậy của TikTok Shop với mức tăng trưởng nhà bán hàng lên tới gần 96% đã thay đổi hoàn toàn cuộc chơi. Việc quản lý một số lượng khổng lồ lên tới hàng trăm nghìn nhà bán hàng mới tham gia thị trường trong thời gian ngắn đã tạo ra những kẽ hở lớn cho hàng giả trà trộn.

Công tác kiểm soát thị trường trong năm 2025 ghi nhận những số liệu đáng giật mình khi lực lượng Quản lý thị trường toàn quốc đã kiểm tra hơn 27.500 vụ và xử lý hơn 23.400 vụ vi phạm. Tổng số tiền nộp ngân sách nhà nước đạt gần 372 tỷ đồng với trị giá hàng hóa vi phạm ước tính gần 290 tỷ đồng. Đáng lo ngại nhất là các mặt hàng bị làm giả nhiều nhất lại tập trung vào nhóm tiêu dùng thiết yếu, mỹ phẩm và thực phẩm chức năng. Đây là những sản phẩm ảnh hưởng trực tiếp đến tính mạng và sức khỏe người dùng nhưng lại dễ dàng được quảng bá qua các nền tảng mạng xã hội.

Công tác kiểm soát thị trường trong năm 2025 ghi nhận những số liệu đáng giật mình khi lực lượng Quản lý thị trường toàn quốc đã kiểm tra hơn 27.500 vụ và xử lý hơn 23.400 vụ vi phạm

Tại các trung tâm kinh tế lớn như Hà Nội và TP.HCM, các vụ triệt phá kho hàng giả quy mô lớn diễn ra liên tục. Điển hình vào cao điểm Tết Bính Ngọ 2026, chỉ riêng tại Hà Nội, cơ quan chức năng đã xử lý hơn 1.800 vụ và khởi tố hàng chục vụ án liên quan đến buôn lậu. Những con số này cho thấy hàng giả không còn xuất hiện nhỏ lẻ mà đã được tổ chức thành các chuỗi cung ứng chuyên nghiệp từ khâu vận chuyển, lưu kho đến phân phối trực tuyến qua các kho hàng "ký gửi" tinh vi.

Vũ khí trí tuệ nhân tạo và thủ đoạn thao túng lòng tin

Bước sang năm 2026, trí tuệ nhân tạo đã bị các đối tượng lừa đảo biến thành công cụ đắc lực để vượt qua các rào cản kiểm soát. Thủ đoạn tinh vi nhất hiện nay là sử dụng công nghệ Deepfake để tạo ra các phiên livestream giả mạo người nổi tiếng. Kẻ gian sử dụng các đoạn video cũ của các nghệ sĩ hoặc người có sức ảnh hưởng, sau đó dùng AI để thay đổi khẩu hình và giọng nói nhằm quảng cáo cho thực phẩm chức năng giả hoặc các sàn đầu tư lừa đảo. Người tiêu dùng khi nhìn thấy hình ảnh người thật việc thật trên màn hình điện thoại đã dễ dàng sập bẫy vì lòng tin đặt sai chỗ.

Bên cạnh đó, hệ thống đánh giá sản phẩm cũng bị thao túng bởi các đội quân tài khoản nhân tạo do AI điều khiển. Kẻ gian không còn viết những dòng đánh giá ngắn gọn để nhận biết như trước mà sử dụng AI để tạo ra hàng ngàn bình luận có ngữ cảnh sống động, mô tả chi tiết trải nghiệm sử dụng như người dùng thật. Thậm chí chúng còn tạo ra các video review với khuôn mặt nhân tạo khiến người mua tin rằng sản phẩm đã được kiểm chứng rộng rãi bởi cộng đồng. Điều

này làm sai lệch thuật toán gợi ý của các sàn, đẩy hàng giả lên vị trí ưu tiên hiển thị và chiếm lĩnh thị phần của các doanh nghiệp chân chính.

Vấn đề càng trở nên nhức nhối khi hàng kém chất lượng xuất hiện ngay tại các gian hàng chính hãng vốn được coi là pháo đài niềm tin của khách hàng. Nhiều đối tượng đã tìm cách vượt rào bằng các bộ hồ sơ pháp lý được làm giả hoặc mua lại các thương hiệu đã có tên tuổi để gian lận. Vụ án đường dây Takla bị triệt phá vào tháng 4/2026 là minh chứng điển hình khi các đối tượng thu mua nguyên liệu trôi nổi rồi đóng gói dưới nhãn hiệu có tên tuổi để đưa lên gian hàng chính hãng. Sự lỏng lẻo trong khâu hậu kiểm của các nền tảng xuyên biên giới đã vô tình tiếp tay cho hàng giả thu về lợi nhuận bất chính hàng tỷ đồng.

Hành lang pháp lý và giải pháp quản trị rủi ro bền vững

Lỗ hổng trong quy trình giao hàng thu tiền hộ đang bị khai thác triệt để khiến thủ đoạn ship hàng giả trở thành một vấn nạn nhức nhối. Kẻ gian thu thập thông tin đơn hàng từ các vụ rò rỉ dữ liệu, sau đó gửi các gói hàng rác cho khách hàng trước khi bưu tá thực sự tới. Khách hàng thấy thông tin người gửi và món hàng trùng khớp nên chủ quan thanh toán và chỉ nhận ra mình bị lừa khi mở hộp. Điều này không chỉ gây thiệt hại tài chính mà còn cảnh báo tình trạng rò rỉ dữ liệu cá nhân nghiêm trọng trong kỷ nguyên số.

Để đối phó với tình hình này, khung pháp lý giai đoạn 2025-2026 đã được thắt chặt đáng kể. Luật An ninh mạng 2025 lần đầu tiên đưa vào quy định cấm sử dụng trí tuệ nhân tạo để giả mạo hình ảnh và giọng nói của người khác trái phép. Mức xử phạt đối với hành vi buôn bán hàng giả cũng tăng mạnh với khung hình phạt tù lên đến 15 năm theo Bộ luật Hình sự. Các sàn thương mại điện tử từ năm 2026 buộc phải minh bạch hóa dữ liệu và chịu trách nhiệm liên đới nếu để hàng giả xuất hiện trên hệ thống của mình.

Trong cuộc chiến này, việc dùng công nghệ để chống lại công nghệ là xu hướng tất yếu. Công nghệ Blockchain đang được đẩy mạnh để xây dựng hệ sinh thái truy xuất nguồn gốc không thể làm giả. Giải pháp định danh số duy nhất cho từng sản phẩm giúp người dùng kiểm tra minh bạch hành trình từ nhà máy đến tay mình chỉ qua một thao tác quét mã đơn giản. Đồng thời, các đơn vị bưu chính lớn đã áp dụng AI để nhận diện các mô hình giao dịch bất thường nhằm tự động cảnh báo các gian hàng có dấu hiệu gian lận.

Môi trường kinh doanh trực tuyến chỉ có thể an toàn khi có sự phối hợp đồng bộ từ cơ quan quản lý, doanh nghiệp và người tiêu dùng. Các cơ quan chức năng cần sớm kết nối dữ liệu liên ngành để theo dõi lưu lượng hàng hóa theo thời gian thực. Doanh nghiệp cần chủ động bảo vệ thương hiệu bằng các giải pháp

tem chống giả công nghệ cao thay vì chỉ tham gia cuộc chiến về giá. Cuối cùng, sự thông thái của người tiêu dùng chính là lá chắn quan trọng nhất để loại bỏ các tác nhân gian lận, hướng tới một nền kinh tế số minh bạch và xứng tầm với quy mô 36 tỷ USD của Việt Nam

Tâm An